

[Ks.] Jerzy Misiurek, *Wiara i sakramenty w życiu duchowym*, Edycja Świętego Pawła, Częstochowa 2013, 464 strony (ISBN 978-83-7797-239-7).

Autorem prezentowanej pozycji książkowej jest ks. prof. dr hab. Jerzy Misiurek, urodzony w 1936 r., długoletni pracownik naukowo-dydaktyczny Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, kierownik Katedry Duchowości na Wydziale Teologii. W latach 1970-1986 pracował w redakcji Encyklopedii Katolickiej, w latach 1975-1985 był dyrektorem Instytutu Wyższej Kultury Religijnej przy KUL-u, zaś w latach 2003-2007 – członkiem Komitetu Nauk Teologicznych PAN.

Omawiana publikacja posiada przejrzystą strukturę. Całość podzielona została na dwie części: 1. Wiara (omówienie poszczególnych prawd wiary zgodnie

z *Credo* Kościoła) oraz 2. Sakramenty (analiza roli i znaczenia najważniejszych widzialnych znaków łaski Bożej).

Pierwsza część książki nawiązuje do zbioru głównych prawd Objawionych zawartych w *Credo*. Wiadomo, że początki tego symbolu związane są z pierwotną katechezą chrześcijańską i praktyką udzielania chrztu. Prawdy wiary stanowią świadectwo starożytnej tradycji i wyraz zwyczajnego nauczania Kościoła. W ujęciu teologii duchowości wiara jako podstawa uległości rozumu i woli wobec objawiającego Boga, jak również istotny element życia nadprzyrodzonego znajduje się u podstaw osobowego kontaktu człowieka z Bogiem. Bez wiary nie można podobać się Bogu (por. Hbr 11,6). Św. Paweł Apostoł troszczył się o to, by Chrystus przez wiarę mógł zamieszkać w ludzkich sercach (por. Ef 3,17), gdyż wiara w zbawienie dokonane przez Syna Bożego stanowi o usprawiedliwieniu wobec Boga (por. Rz 3,27-28; Ga 2,16). Wynika stąd, że bez wiary nie ma życia nadprzyrodzonego w człowieku.

Autor książki przypominał, że od czasów Ojców Kościoła pojawia się myśl, iż dla osiągnięcia doskonałości i świętości życia konieczne jest oparcie się na cnotach teologicznych – wierze, nadziei i miłości (św. Augustyn, św. Hilary z Poitiers, św. Zenon z Werony). Według św. Tomasza z Akwinu wiara jest „stałą dyspozycją umysłu, dzięki której rozpoczyna się w nas życie wieczne” (*Summa theologiae* II-II, 4,1).

Wedle ks. Misiurka tak pojmowana wiara ukazuje Boga jako najwyższe Dobro godne pożądania. Dlatego rozbudza w ludzkiej woli dążenie do Boga, gdyż wola z natury swej dąży do zjednoczenia z owym Dobrem. Dzięki wierze również modlitwa prowadzi do przyjaźni i zjednoczenia z Bogiem.

W omawianej części warto zwrócić uwagę na cały szereg bardzo trafnych spostrzeżeń na temat wiary. Otóż w sposób szczególny przyczynia się ona do osiągnięcia doskonałości i świętości, wskazując jej naturę i odpowiednie środki do jej osiągnięcia. Wyraża wolę Boga, który powołuje ludzi do życia doskonałego i wspiera ich w jego osiągnięciu. Wiara jest fundamentem świętości wyrażającej się szczególnie w miłości. Dzięki wierze można mieć udział w chrześcijańskiej wizji Boga jako Ojca, Syna i Ducha Świętego, a także wizji człowieka jako syna Bożego w jednorodzonym Synu, jak również w autentycznej wizji świata stworzonego przez Boga.

Ponadto Autor napisał, że wiara w Ewangelię, którą Chrystus zostawił Kościołowi (por. Mk 1,15), umożliwia człowiekowi zachowanie postawy solidarności i tożsamości z innymi ludźmi. Kształtuje prawe i pewne sumienie oraz umożliwia dostrzeganie w bliźnich obrazu i podobieństwa Bożego. W tym miejscu ks. Misiurka przywołał myśl papieża Benedykta XVI, wskazując na wiarę jako największy skarb człowieka. Papież podkreślił bowiem, że Rok Wiary, rozpoczęty w 50. rocz-

nieę otwarcia Soboru Watykańskiego II, jest wezwaniem „do prawdziwego i odnowionego nawrócenia do Pana, jedyne go Zbawiciela świata” (List apostolski *Porta fidei*, 6).

Część druga prezentowanej pozycji książkowej traktuje o sakramentach Kościoła, których przyjmowanie z wiarą przyczynia się do uświęcania człowieka i osiągnięcia zbawienia. Zagadnienia te są omawiane w aspekcie teologii duchowości, dotyczącej rozwoju człowieka jako osoby w perspektywie jego zjednoczenia z Bogiem. Ta część książki przynosi staranne uporządkowanie wiedzy na temat rozumienia sakramentów.

Wedle tej prezentacji termin „sakrament” (gr. *mysterion*, łac. *sacramentum*) oznacza obrzęd liturgiczny, tajemnicę świętą. Na oznaczenie sakramentu w dzisiejszym znaczeniu, słowa *mysterion* użył jako pierwszy św. Justyn męczennik (zm. 165). Wyróżnił on w „misterium” – „znak” i „skutek święty” („działanie”). Na Zachodzie Tertulian (zm. ok. 220) przez sakrament rozumiał „rzecz świętą” (łac. *res sacra*), uświęcającą chrześcijanina, posiadającą w sobie moc Bożą. Św. Augustyn (zm. 430) podkreślał, że sakramenty jako „znaki rzeczy świętych” cechują się mocą Ducha Świętego. Piotr Lombard (zm. 1160) wymieniał już wszystkie siedem sakramentów: chrzest, bierzmowanie, Eucharystię, pokutę, namaszczenie chorych, kapłaństwo i małżeństwo. Św. Tomasz z Akwinu (zm. 1274) dopracował definicję św. Augustyna, określając „sakrament jako znak rzeczy świętej, o ile on uświęca człowieka” (*Summa theologiae* III, 60 a. 2). Znak ten składa się z materii i formy, czyli określonych słów, głównie biblijnych. *Vaticanum II* zwróciło uwagę na funkcje sakramentów, którymi są: uświęcenie, budowanie wspólnoty, kult i wiara. Zatem sakramenty są wezwaniem do wiary, która je poprzedza i nadaje im formę zbawczą. Sakramenty wpływają na rozwój wiary w duszy człowieka i w świecie (por. konstytucja soborowa *Sacrosanctum Concilium*, 59; konstytucja dogmatyczna *Lumen gentium*, 40). *Katechizm Kościoła Katolickiego* stawia wiarę na pierwszym miejscu w sakramentologii ogólnej. Wiara bowiem jest środowiskiem działania sakramentów (n. 1113-1134).

Ustanowione przez Chrystusa sakramenty są widzialnymi znakami łaski i miłości Boga do człowieka, jak również znakami wiary i miłości człowieka do Boga. Książka ks. prof. Jerzego Misiurka przypomina tę prawdę. Dzięki temu stanowi cenny dar dla tych wszystkich, którzy w sposób odpowiedzialny pragną kształtować swoje życie duchowe.

Henryk Ćmiel *OSPPE*